וועטער:
אמטייסטן וואלקנדיק — רעגן

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

דאס אידישע וואָרט

The Israelite Daily Press

זון אויפגאנג — 7.6.
זון אונטערגאנג — 5.18.

מער פארשפרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע
ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאמען

Vol. 21, No. 236. Monday Oct. 26, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און יונטאב. מאנטאג, טו׳ חשון, תרצ״ב

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
OCT 31
ASTOR, LENOX & TILDEN FOUNDATIONS

היטלער פאָרט קיין אויסלאנד אין די אינטערעסן פון זיין פארטיי

אנב-אורחא
פון מארק

אונזער „אנערקענונג״ פון סאוועטן פארבאנד

דער אזוי גערופענער אמעריקאנער אידישער קאנגרעס האט שוין א טראַ־דיציע אנצונעמען יעדן יאר ביי זיינע קאנווענשאנס א פּראטעסט רעזאלוציע קעגן סאוועט רוסלאנד.

היינטיקס יאר האט דר. מארגאשעס אפעלירט צום קאנגרעס פאר דער „אנערקענונג״ סאוועט רוסלאנד, ער אי זאלייך נאר־וואס געקומען פון דארטן, און ער געפינט, אז זי פאר־דינט די דאזיקע אנערקענונג.

גלויב איך נים, אז רבי וויין זאל איינשטימען מיט דר. מארגאשעס, אבער איך שטים מיט אים יא איין.

עס איז מיין איבערצייגונג, אז סיין־ניט־פארטיאישע אידישע קערפּער־שאפט, וואס פרעטענדירט צו פאר־טרעטן בלויז דעם אידישן שטאנד־פּונקט, האט נים קיין רעכט אנצונע־מען פּראטעסט רעזאלוציעס קעגן דער סאוועט רעגירונג.

* * *

איך האב אויך א סך טענות צום סאוועטישן רעזשים און צום קאמוניזם, אבער מיינע טענות צום סאוועטישן רוסלאנד זיינען לחלוטין נים קיין אי־דישע.

איך האב נים־אידישע, נאר אלגע־מיינע טענות, אויך צו דעם האלב־פא־שיסטישן פּוילן און צום קאראפּטן, פּא־ליטישן פארדארבענעם רומעניע. אבער צו זיי האב איך אויך נאר א סך אי־דישע טענות.

צום סאוועטן פארבאנד, מוזן מיר אבער אנערקענען, קאנען מיר האבן כל הטענות שבעולם, אבער נים קיין ריין אידישע.

ווייל אין קיין לאנד אין דער וועלט אין קיינמאל אין דער געשיכטע איז נאך נים געמאכט געווארן אזא אנ־אנשטריינונג צו לייזן גרינדלאך די אידישע פראגע און פולשטענדיק אויסצולייכן די אידן אין זייערע רעכט מיט אלע אנדערע פעלקער, ווי דאס ווערט געטאן אין סאוועטן פארבאנד.

* * *

צוליב די ספּעציפישע באדינגונגען פונם סאוועטישן לעבן און צוליב דער אלגעמיינער פּאליטישער לאגע ווילכן דאס לאנד ווערט געטריבן, גלויב איך, אז דאס קאנען זיך דארטן נים געהעריק באנען מיט דער ערע רעכט, און דאס אידישע נאציאָ־נאלע לעבן ווערט דארטן געדראָסט פון ערנסטע געפאר.

אבער אט די באדינגונגען זיינען בשום אופן נים געעיכט קעגן אידן. אדרבא, געוויסע פון אט די באדינגונ־גען, אויף וויפל דאס איז נים סותר דער אלגעמיינער סאוועטישער ליניע, זוכט מען דארטן צו באזייטיקן: למשל, דער פארזוך צו קאלאניזירן די אידן אין קאמפּאקטן מאסן.

און אויב מיר זאָגן אנהויבן פּראָ־טעסטירן פונם אידישן שטאנדפּונקט קעגן אלגעמיינע פּאליטישע אדער אקאנאמישע ריכטונגען וואס שאדן די אידן, טא לאמיר שוין פּראטעסטירן קעגן אמעריקע, וואו אידן ווערן דע־קלאסירט צוליב דער טענדענץ פון קאנצענטראציע פון קאפּיטאל אין פארפאלקומען פון טעכניק, אדער קעגן ענגלאנד, למאי זי דערלאזט צום פאל פון איר פונט, פון וואס אידן קאנען ליידן...

* * *

אמת, אין סאוועטן פארבאנד ווערן גע׳רודס׳ט ציוניסטן און די אידישע רעליגיע.

אבער אין סאוועטן פארבאנד ווערן גע׳רודס׳ט אויך סאציאליסטן און אלע אנדערע נים־קאמוניסטישע ארגאניזאַ־ציעס, ניט־אידישע, פונקט ווי אידישע, און די רוסישע קירך ווערט זיכער נים ווייניקער פארפאלגט, ווי די אידישע רעליגיע.

און אויב אידן פּראטעסטירן שוין, טא פארוואס נים פּראטעסטירן קעגן פאשיסטישן איטאליע, למאי עס דר־דס׳ט אידישע סאציאליסטן, אדער גאר קעגן פּויל, רומעניע און אונגארן, למאי זיי רודפ׳ן אידישע קאמוניסטן!

* * *

אוועדע וועט א קאמוניסטישער צור־זאמענקום פּראטעסטירן קעגן דריפּות אויף קאמוניסטן דא און דארטן, — קאמוניסטן האבן אויך פיינט דריפּות — קעגן קאמוניסטן...

און סאציאליסטן וועלן פּראטעס־טירן קעגן דריפּות אויף סאציאליסטן אין אטאליע אדער אין סאוועטן פאר־באנד.

און א פארזאמלונג פון גלחים וועט פּראטעסטירן קעגן פארפאלגונגען פון רעליגיע אין סאוועט רוסלאנד.

זיי האבן דאס רעכט צו טאָן דאס, פונקט ווי ציוניסטן האבן דאס רעכט צו פּראטעסטירן קעגן די דריפּות אויף ציוניסטן אין סאוועטן־לאנד.

אבער דער „אידישער קאנגרעס״ איך דאך אמווייניקסטנס אפיציעל נים קיין ציוניסטישע און נים קיין רעליג־יעזע קערפּערשאפט.

וואס זשע פאר א רעכט האט ער צו פּראטעסטירן פונם אידישן שטאנד־פּונקט קעגן סאוועט רוסלאנד, וואו אידן זיינען פולשטענדיק אויסגע־בלייבט אין זייערע רעכט מיט אלע שאפטן ווערט אונטערדריקט מיט דער הארבסטער שטרייגקייט, ווי אין קיין לאנד אין דער וועלט?

* * *

יעדער איינער פון אונז קאן אויס־זעצן קעגן דעם סאוועטישן און דעם קאמוניזם וויפל ער ווייל.

אבער מיר מוזן זיין ערלאך צו סאַ־וועט רוסלאנד, אנערקענענדיק, אז, אויף וויפל ס׳איז שייך אידישע רעכט און אידישער שוץ, קאן מען, אין די ליניען פון איר אלגעמיינער פּאליטיק, פון איר מער גארנישט נים דערווארטן.

ווי קאפּיטאליסטן, ווי סאציאליסטן אדער ווי מענשן מיט א באשטימטער מיינונג בכלל קאנען מיר אויסזעצן קעגן איר אלגעמיינער פּאליטיק. ווי אידן — ניין.

וואס איז שייך אירע באציאונגען צו אידן, איז הלואי אויף אנדערע לענ־דער געזאגט געווארן.

הלואי האבן אידן אין צען יאר ארום אזוי־פיל נאציאנאלע רעכט און שוץ אין ארץ־ישראל, ווי זיי האבן היינט אין סאוועטן פארבאנד...

ליגע צו באקעמפן זעלבסט־מארד מגפה צווישן אידן געגרינדעט אין פּוילן

ספּעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. פון „איטא״

ווארשע, אקט. 26 (איטא). — א ליגע צו באקעמפן די זעלבסט־מארד מגפה צווישן אידן איז דא געגרינדעט געווארן אויף דער איניציאטיוו פון אייניקע רבנים.

עס איז געשאפן געווארן א קאמי־טעט פון ניין אויף אנצופירן די חילף ארבעט צווישן די אידישע ארבעטס־לאזע און פרנסה־לאזע. ביי א זיצונג פון דער קהלה, מיט דער באטייליקונג פון גראנד ראבינער שאר און דעפּוטאט ווישליצקי.

—(::)—

9 טאָראָנטער קאָמו־ניסטן אָנגעקלאָגט

טאָראָנטאָ, אנט., אקט. 24. — ניין קאמוניסטן זיינען דא פון דער גרענד דזשוּרי געפונען געווארן אנקלאגנבר אויף דער קלאגע פון באלאגנען צו אן אומגעזעצלאכער פארזאמלונג.

די ניין, וועלכע זיינען ארעסטירט געווארן אין די איבערפאל אויף די קאמוניסטן דא, זיינען: טים באק, טאמאס יונג, דזשאן באיטשוק, א. ט. היל, מאלקאלם ברוס, סעם קאהען (סעם קאר), מאטוויי פּאפּאוויטש, מייק גאליינסקי (אדער גילמאר) און טאמאס קאטשיא.

—(::)—

בית יעקב שול ווידערדער־ווייל באאמטע

אויף אן אלגעמיינער פארזאמלונג פון בית־יעקב שול נעכטן בייטאג, זיי־נען אלע אלטע באאמטע ווידערדער־ווילט געווארן פארן נייעם יאר „ביי אקאמיישן און נארט אמעריקע״.

סיטי קאונסיל באשליסט איינצו־שליסן מיליאָן דאָלאַרדיקן אודי־טאָריום אינ׳ם רעליף פּראָגראַם

אויף אן אומפארמעלער זיצונג פונם ווינינפּעגער סיטי קאונסיל שבת נאכמי־טאג איז איינשטימיג באשלאסן גע־ווארן איינצושליסן אינם רעליף פּראָג־ראם דעם געבוי פון א מיליאָן־דאָלאַר־דיקן אודיטאָריום אויפן מאָל.

די פערעראלע רעגירונג, ווערט פאר־שטאנען, האט איינגעשטימט ביייצר־טראגן איר חלק פון א האלבן מיליאָן דאָלאַר פארן פּראָיעקט, און ס׳איז נור־מיק בלויז צו קריגן אויבט די איינזי־באנען און אנדערע קאלאָניזאציע קערפּערשאפטן, איינשליסן די רעג־רונג, מיט איין פארשטייער פון דער שטאט. די פארמס גופא וועלן נערונ־גען ווערן אויף א באשטימטער צאָל יארן, מיט אן „אפשאן״ זיי צו קויפן פאר א פּאראוים באשטימטן פּרייז.

ביי דער זיצונג איז אויף אפּגעגע־נעווארן א באריכט פון דער קאלאָניזא־ציע קאמיסיע, אז איר ארבעט אויפן פלאן צו קאלאָניזירן 200 ווינינפּעגער ארבעטסלאָזע אויפן לאנד פּראָגרעסירט אויסגעצייכנט. דער פּלאן איז צו אוואנסירן צו יעדן קאלאָניסט זי סומע פון טויזנט דאָלאַר פארן איינקויף פון איינווענטאר אויף צוויי יאר און פּרא־עענסן. דער דורכפיר פון דעם פּלאן וועט פארוואלטעט ווערן פון די אייזנ־באנען און אנדערע קאלאָניזאציע קערפּערשאפטן, איינשליסן די רעג־רונג, מיט איין פארשטייער פון דער שטאט. די פארמס גופא וועלן נערונ־גען ווערן אויף א באשטימטער צאָל יארן, מיט אן „אפשאן״ זיי צו קויפן פאר א פּאראוים באשטימטן פּרייז.

מאָקדאָנאַלד און סנאודען אניטירן פאר הענדער־סאָנען!

בריסטאָל, ענגלאנד, אקט. 24.— ווי אלעבערראשט זיינען געווען די ־ברנער פון דעם בויבלי באציר־קא, ווען זיי האבן די טעג צעלייענט אן אנאנס ווען א פּאליטישן מי־טינג קטובת ארטור הענדערסאָן, נייער פירער פון דער ארבעטער פּארטיי, וואס וועט אדרעסירט ווע־רען פון מאקדאנאלד און סנאודען! די זאך האט זיך אבער באלד אויסגעקערט צו אלעמענס צופריי־דענהייט. דאס איז נים געווען דאס־ל מאקדאנאלד, נאר גארדאן מאק־דאנאלד, און נים פיריק סנאודען, נאר סאמאס סנאודען, — ביידע אנגעזעענע מיטגלידער פון פּארלא־מענט.

מאָקדאָנאַלד האָט זיך אָפּגעזאָגט פון אינ־דישן וויצע קעניגטום

לאנדאן, אקט. 26. — דא וואסקסט איצט די איבערצייגונג, אז פרעמיער מאקדאנאלדן איז אנגעבאבט געווארן דער פאסטן פון וויצע־קעניג פון אינ־דיע, איידער לארד ווילינגדאן איז באר־שטימט געווארן צו דעם פאסטן, אבער נור האט זיך אפּגעזאגט פון אנצונעמען אים.

אין א רעדע פאר די מיינערס אין טארנלי נעכטן, האט פרעמיער מאק־דאנאלד געזאגט: „מען דערציילט אייך, אז אויב איך ווער ניט דערווייל־לט צום פארלאגענען באקום איך א הויכן קאלאָניאלן פאסטן. איך קאן אייך אבער זאגן, אז אזא פאסטן איז מיר שוין אנ־ענד דיסקוטאבלדיג. איך בין פריער, אבער איך האב אים ניט אנגענומען״.

מען גלויבט אויך, אז פרעמיער מאק־דאנאלד האט פאר זיך נעהאט אויך אפן דעם פאסטן פון אמבאסאדאר אין די פאראייניקטע שטאטן.

—(::)—

נייעס בקיצור

דער אויפשטאנד אין ציפּרעסן (סיפּרוס), וועמעס צוועק ס׳איז גע־ווען אפּצושפּאלטן זיך פון ענגלאנד און פאראייניגן דעם אינזל מיט בריטישע עראָפּלאנען און מיליטער פון עגיפּטן אונטערדריקט געווארן.

* * *

די סומע $1,838,000 איז ביז איצט אוטאָריזירט געווארן פאר רע־ליף ארבעטן אין די זיבן שטעט פון מאסאקטשעוואס, און 202 טויזנט דאָ־לאר פאר 53 שטעטלאך פון דער פּראָ־וינץ. דערפון קריגט דערזשיינע 861 טויזנט דאָלאר.

די אסיגנירונגען ווערן געמאכט אויפן באזיס פון פופציק פּראָצענט פון דער דאמיניאן רעגירונג און צו 25 פּראָצענט פון דער פּראָווינץ און די מוניציפּאליטעטן.

* * *

פרעמיער לאוואל פון פראנקרייך האט לעצטן פרייטאג, אנקומענדיק קיין וואשינגטאן, אנגעפאנגען זיינע באראטונגען מיט פּרעזידענט הוואווער וועגן די וויכטיקע פּאליטישע און עקאָ־נאמישע פראבלעמען פון דער וועלט.

עס ווערט באקאנט, אז פרעמיער בענעט האט איינגעלאדן פרעמיער לאוואל אויף א באזוך קיין קאנאדע.

הואווער און לאוואל מאכן פלעק־נער פאר גרינדלאכע רעוויזיעס פון די מלחמה חובות

פּרעזידענט הואווער שלאגט פאר פּראָנצוזישן פרעמיער זיין פּלאן פון שניידן די רעפּאראציעס און אנדערע מלחמה חובות.

וואשינגטאן, ד.ק., אקט. 26. — א באזיס פאר דער גרינדלאכער רעוויזיע פון די דייטשע רעפּאראציעס און די אינטערנאציאנאלע מלחמה חובות געשאפן געווארן ביי דער קאנפערענץ פון פּרעזידענט הואווער און פּרע־מיער לאוואל.

דייטשלאנד, ווערט דערווארטעט, וועט זיך באלד וענדן צו די אליאירטע מיט דער בקשה צו באפרייען זי פון דער שווערער לאסט פון די רעפּאראַצי־עס, וועלכע זי קאן ניט טראגן. אמע־ריקע איז גרייט צו דערפילן די בקשה, און עס וועט דערווארטעט ווערן פון פראנקרייך, אז זי זאל אויף איינגיין אויף דער גרינדלאכע דערזוכיעס.

דער אמעריקאנער פּרעזידענט און דער פראנצויזישער פרעמיער האבן אויך באשלאסן צו האנדלען געמייני־שאפטלאך צו באשיצן די געלט־סיס־טעמען פון בוידע לענדער, וואס באזירן זיך אויף גאלד.

די פארהאנדלונגען צווישן ביידע

דר. קאָבּרינסקי צוריק פון זיין רייזע

דר. ס. קאָבּרינסקי און זיין פרוי האָ־בען זיך צוריקגעקערט פון א רייזע קיין מילוואָקי און שיקאגאָ. דר. קאָבּרינסקי איז אנווזענד געווען אין מילוואָקי ביי די זיצונגען פון דער אינטערנאציאנא־לער סעדיציניישער פּראָזאמלונג, פון דער „אינטערסטיט פּאסטגראדואיט אסאָסיאיישן און נארט אמעריקע״.

קעניג פון „רעקעטירס״ אין שיקאָ־גאָ קריגט שווערע שטראָף

אל קאפּאנע איז שבת פארארטייילט געווארן צו עלף יאר פּענישטענטשערי, און ער איז באשטראפט געווארן מיט פופציק טויזנט דאָלאַר, דערפאר גנאם ער האט געוואלט אויסמייד צו צאָלן $215,000 פעדעראלן איינקומנסט שטייר־ער אויף זיינע אונטערוועלט פּראָפיטן.

דער אורטייל, ארויסגעגעבן פון פע־דעראלן ריכטער ה. ווילקערסאָן, באַ־צייכנט דער רעגירונגס באאמטער אויס־צוראטן דעם גענגסטערייזם פון שיקאָ־גאָ. די בקשה פון קאפּאנעס אדוואָקאטן ארויסצולאָזן אים אויף ערבות (בייל), ביז א פארהער פון אפּעלאציאָנס גע־ריכט, איז צוריקגעוויזן געווארן, און קאפּאנע איז באלד נאכן אורטייל פאר־האלטן געווארן, אזוי אז פון זיין גע־פאנגטער וואקאציע האט זיך אויסגע־מיינונג בכלל קאנען מיר אויסזעצן קעגן איר אלגעמיינער פּאליטיק. ווי אירן — ניין.

אבער מיר מוזן זיין ערלאך צו סאַ־וועט רוסלאנד, אנערקענענדיק, אז, אויף וויפל ס׳איז שייך אידישע רעכט און אידישער שוץ, קאן מען, אין די ליניען פון איר אלגעמיינער פּאליטיק, פון איר מער גארנישט נים דערווארטן.

ווי קאפּיטאליסטן, ווי סאציאליסטן אדער ווי מענשן מיט א באשטימטער

ליטוויטס

ליבלינג, נאענט אוי־ענד. רענט דערר־$2.

מיט פּאראטמענטס. ביי בלאק און קליינ־בעסיק.

ווען הויז הארדוואר־לאקסיק הויז, אין

ם. 470 סעלקירק ענט. גוט פאר איר־סט.

און ג. זעלטשען
MUTUAL
874 Main St.

שניידער און דריי קלינערס! קומט היינט פאַרזאַמלונג אין גוד טעמפּלאַרס האַל

8 אָונט צו זייער א וויכטיקער

360 יאַנג סטריט